

4. Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України : наказ МВС України № 404 від 28.07.94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0213-94>

5. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

Кривенко А.В. Отдельные проблемы взаимодействия органов системы МВД Украины по вопросам охраны правопорядка в зоне АТО. Определены проблемы взаимодействия органов системы Министерства внутренних дел Украины по вопросам охраны правопорядка в зоне антитеррористической операции и предложены варианты их решения. Обращено внимание на силы и средства Министерства, которые привлекаются во время чрезвычайных ситуаций в Украине. Предложено определение понятия «взаимодействие органов системы Министерства внутренних дел Украины по вопросам охраны правопорядка в зоне антитеррористической операции».

Ключевые слова: Министерство внутренних дел, Национальная полиция, антитеррористическая операция, взаимодействие, субъекты взаимодействия.

Kryvenko O.V. Some problems of interaction of bodies of the system of the Ministry of Internal Affairs in law and order protection in the zone of ATO. The article deals with solution of problems of interaction of bodies of the system of Ministry of internal affairs of Ukraine on questions the guard of law and order in the zone of anti-terrorist operation and to offer the variants of their solution. An author pays attention to forces and facilities of Ministry, that is attracted during emergencies in Ukraine. The decision of concept "co-operation of organs of the system of Ministry of internal affairs of Ukraine on questions the guard of law and order in the zone of anti-terror operation" is offered.

Keywords: Ministry of internal affairs, National police, anti-terror operation, co-operation, subjects of co-operation.

Надійшла до редакції 22.12.2015

Чумак В. В.

кандидат юридичних наук
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.74(474.2)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЛИТОВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Окреслено основні засади діяльності муніципальної поліції в Литовській Республіці. Проаналізовано особливості діяльності муніципальної поліції в Литовській Республіці. Також обґрунтовано доцільність використання досвіду діяльності муніципальної поліції Литовської Республіки в Україні.

Ключові слова: муніципальна поліція, діяльність, особливість, досвід, Литовська Республіка

Постановка проблеми. В Україні відбуваються значні суспільні трансформації, пов'язані з розбудовою демократичної правової держави. Вони супроводжуються зміною ціннісних орієнтирів світосприйняття, засад взаємодії влади та громадянського суспільства, відходом від ментально застарілих інституціональних і нормативних моделей поведінки як окремих індивідів, так і колективних суб'єктів. Філософія суспільно орієнтованої діяльності ґрунтується на постулаті щодо необхідності налагодження тісної взаємодії органів внутрішніх справ з інститутами громадянського суспільства, їх інтеграції до системи соціальних взаємозв'язків на загальнодержавному та місцевому (локальному) рівнях [1, с. 165].

Незмінний шлях на децентралізацію влади в українській державі передбачає кардинальне реформування в багатьох сферах суспільного життя країни. Останні події в Україні продемонстрували неспроможність існуючої системи органів поліції (міліції) забезпечувати достатній рівень громадського порядку, тому адміністративна та муніципальна реформи повинні також бути спрямовані на докорінну зміну правоохоронної системи [2, с. 91].

Діяльність муніципальної поліції в Україні може бути успішною лише в тому випадку, якщо, крім вітчизняного досвіду, до уваги буде братися і досвід зарубіжних країн щодо створення та функціонування муніципальної поліції, впровадження сучасних моделей організації місцевих органів правопорядку.

Тому доречно буде зупинитися на досвіді такої європейської держави як Литва щодо створення та функціонування муніципальної поліції, який виправдав себе на практиці, а також урахувати ті чи інші негативні чинники, яких варто уникати.

Адже поліцейська система Литви належить до найбільш ефективних систем Європи.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вітчизняними та зарубіжними науковцями досліджено широке коло питань щодо проблеми муніципальної поліції. Назвемо таких авторів, як: В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурку, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова, Р. Баньярда, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, В. М. Бесчастного, В. І. Борденюка, П. Ван Реснена, М. М. Воронова, І. П. Голосніченка, А. В. Губанова, І. В. Дробуша, В. С. Журавського, А. М. Колодія, А. Т. Комзюка, Я. Ю. Кондратьєва, В. В. Кравченка, П. М. Любченка, Н. П. Матюхіну, О. С. Проневича, В. В. Пиліна, М. О. Пухтинського, П. М. Рабиновича, А. В. Сергєєва, В. О. Серьогіна, С. Г. Серьогіну, О. Ф. Скаун, В. Я. Тація, Ю. О. Тихомирова, Н. Уільдрікса, С. Уолкера, В. І. Фадєєва, О. Ф. Фрицького, О. С. Юніна, О. Н. Ярмиша та ін.

Роботи зазначених та інших авторів мають важливе наукове та практичне значення, висновки та рекомендації яких сприяли та сприятимуть подальшому вдосконаленню законодавства в адміністративно-правовій сфері.

Однак вимоги сьогодення потребують проведення більш детального адміністративно-правового дослідження досвіду діяльності муніципальної поліції в інших країнах.

Незважаючи на численні дослідження, у вітчизняній адміністративно-правовій науці позитивний литовський досвід діяльності муніципальної поліції залишається не повністю висвітленим, чим і зумовлено тему дослідження.

Метою статті є дослідження особливостей діяльності муніципальної поліції в Литовській Республіці.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, органи внутрішніх справ належать до системи державних органів виконавчої влади, то всі процеси їх реформування безпосередньо пов'язані з реформою управління, що характеризується перерозподілом повноважень між виконавчо-розпорядчими органами на користь нижчих формувань системи місцевого самоврядування і місцевої адміністрації [3, с. 18].

Як вказує Ю. І. Осипов, зарубіжна поліцейстика муніципальними вважає тільки ті органи поліції, які обслуговують територіальні утворення населення: великі міста, провінційні центри, а тим більше столиці, включені в регіональні системи управління поліцейськими силами [4].

До органів муніципальної поліції закордонні вчені відносять поліцейські формування, особовий склад яких формується владою органів місцевого самоврядування (як правило, міст, графств, сільських населених пунктів, самоврядних громад і т.д.), підкоряється цій владі, утримується за рахунок місцевого бюджету, функціонує в межах чітко визначеної юрисдикції і виконує завдання з обслуговування місцевого населення [5, с. 35].

У такому розумінні «муніципальні» поліцейські формування функціонують у поліцейських структурах більшості закордонних держав. Їхня структура, організація, обсяг компетенції відрізняються великою різноманітністю і залежать перш за все від специфіки державного управління адміністративно-територіального устрою, політико-правових традицій і концепцій поліцейської діяльності [6, с. 26].

Особливу увагу варто звернути на визначення кола розв'язуваних муніципальними органами охорони громадського порядку завдань і функцій.

Основним пріоритетом у діяльності муніципальної поліції закордонних держав є:

- охорона громадського порядку;
- забезпечення безпеки громадян;
- здійснення «некримінального» обслуговування [7, с. 5].

До такого роду послуг належать правова освіта населення, допомога і сприяння різним громадським формуванням у боротьбі з правопорушеннями, участь в антиалкогольних, антинаркотичних громадських рухах і програмах тощо [8, с. 165].

Аналізуючи досвід муніципалізації міліції в державах колишнього СРСР, В. Л. Костюк, В. Молотай та ін. зазначають, що перші спроби в цьому напрямку були зроблені законом РРФСР «Про міліцію», прийнятим 18 квітня 1991 року, зокрема ним затверджено розподіл міліції на кримінальну і громадської безпеки (місцеву міліцію). Органи місцевого самоврядування тим самим отримали можливість реально впливати на діяльність підпорядкованої

міліції залежно від нагальних потреб території обслуговування [9, с. 12].

Разом із тим міліцію громадської безпеки, навіть муніципальну, не можна повністю ототожнювати з муніципальною поліцією за західними зразками в чистому вигляді. Подвійне підпорядкування і підконтрольність міліції громадської безпеки, тобто підпорядкування її не лише органу місцевого самоврядування, але й вищим органам внутрішніх справ, зберігається й по теперішній час, що дещо ускладнює систему координації її діяльності [6, с. 38].

Більш того, при підготовці закону передбачалося, що більша частина міліції громадської безпеки буде утримуватися за рахунок бюджетів Росії і суб'єктів федерації, які входять до її складу, що довело свою неспроможність, виходячи із неоднорідності регіонів. Ми погоджуємося з думкою О.С. Юніна, що цю обставину слід враховувати і в нашій державі, адже ставлячи питання про муніципалізацію міліції громадського порядку, варто враховувати сам економічний потенціал кожного окремого регіону України, який принципово не може бути рівним [10, с. 153].

У подальшому охорона громадського порядку, організація та утримання муніципальних органів охорони громадського порядку і контроль за їх діяльністю віднесені до ведення органів місцевого самоврядування [11, с. 105].

При цьому забороняється будь-яке обмеження прав місцевого самоврядування, встановлених федеральними законами, адже державі підконтрольна реалізація лише окремих загальнодержавних повноважень, якими можуть наділятися органи місцевого самоврядування на додаток до питань місцевого значення. Тому указом Президента Російської Федерації від 3 червня 1996 р. «Про поетапне формування муніципальних органів охорони громадського порядку» уряду було доручено формування муніципальних органів охорони громадського порядку поза системою Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації [9, с. 20–21].

Особливий інтерес викликає організація поліції самоврядування в Литовській Республіці. Насамперед, у Литві поліція самоврядування фінансується з республіканського бюджету і бюджету самоврядування. Для збільшення чисельності працівників поліції, розвитку технічної бази підрозділів, матеріального заохочення працівників, поліпшення умов їх побуту використовуються також кошти, одержані від підприємств, установ, організацій і громадян за надання їм послуг на договірній основі, а також від стягнення адміністративних штрафів, з інших джерел. Утворення поліцейських дільниць, установлення території обслуговування є виключним правом органів самоврядування верхнього рівня (округів) [12, с. 11].

Керівництво поліцією самоврядування здійснюється Департаментом поліції МВС Литовської Республіки, а керівництво поліцейськими дільницями, які знаходяться на території міста (району), здійснює комісар поліції самоврядування, який одночасно є заступником комісара поліції міста. Комісар поліції самоврядування (дільниці) призначається за поданням комісара поліції адміністрацією самоврядування відповідного рівня (міста, округу) і наділяється повноваженнями керівника органу дізнання і посадової особи, компе-

тентної розглядати справи про адміністративні правопорушення [10, с. 154].

Як бачимо, у зарубіжних країнах напрацьовано значний досвід створення та функціонування муніципальних (місцевих) правоохоронних формувань. Тому в умовах реформування правоохоронних органів цей досвід є досить корисним для України.

Висновок. Отже, тенденція до наближення (інтеграції) відомих у світі національних правових систем, що останніми роками стає дедалі відчутнішою, зумовлює визначення напрямів реформування органів внутрішніх справ з урахуванням як досвіду інших країн, зокрема Литви, так і національних правових традицій, ментальності й визнаних практикою напрацювань. Поетапна реорганізація МВС України передбачає його перетворення на багатofункціональне відомство європейського зразка, на яке покладено реалізацію адміністративно-розпорядчої функції у сфері забезпечення внутрішньої (публічної) безпеки на засадах багатопрофільності, демілітаризації та розумної децентралізації управління.

Наприкінці зазначимо, що досвід діяльності муніципальної поліції Литви заслуговує на особливу увагу з метою вдосконалення діяльності й подальшого розвитку системи ОВС України.

Бібліографічні посилання

1. Григоренко І.А. Напрями подальшого реформування органів внутрішніх справ у контексті євроінтеграції / І.А. Григоренко // Науковий вісник Нац. академії внутр. справ. – 2014. – № 1. – С. 165–176.
2. Орлов В.А. Правовий статус муніципальної міліції в Україні : проблеми та перспективи / В.А. Орлов // Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. – 2014. – № 29. – С. 91–95.
3. Коваль Л.В. Охорона громадського порядку / Л.В. Коваль. – К., 1988. – С. 18–19.
4. Осипов Ю. И. Доклад по проблемам актуальности создания муниципальной милиции в СССР из материалов заседания Учёного Совета Академии МВД СССР. Зарубежный опыт муниципализации полиции / Ю. И. Осипов. – М., 1993.
5. Миньковский Г. М. О понятии и структуре муниципальной милиции / Г. М. Миньковский // Муниципальная милиция: проблемы организации правового обеспечения, зарубежный опыт. – М., 1991. – С. 35–37.
6. Поклонський А. С. Адміністративно-правові основи утворення місцевої міліції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / А. С. Поклонський. – К., 2008. – С. 26.
7. Переверзев Е. А. Правовые и организационные основы взаимодействия органов внутренних дел и органов местного самоуправления : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Е. А. Переверзев. – М., 2001. – С. 54.
8. Шалягин Д. Д. Коммунальная служба местной полиции США / Д. Д. Шалягин // Право и жизнь. – 1996. – № 9. – С. 165.
9. Міжнародний досвід діяльності патрульної служби у забезпеченні охорони поліції громадського порядку : методичні рекомендації // В. Л. Костюк, В.А. Молотай, О. Г. Пелагеша, В. С. Сивухін. – К., 2011. – С. 13.
10. Юнін О. С. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності правоохоронних (поліцейських) підрозділів і можливості його застосування в Україні : монографія / О. С. Юнін. – Х., 2015.
11. Шихов Е. Ю. О муниципализации милиции. (Об организации муниципальной милиции Москвы) / Е. Ю. Шихов // Труды академии МВД РФ. – М., 1994. – С. 104–109.

12. Головін А. П. Адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / А. П. Головін. – К., 2004. – С. 62.

Чумак В.В. Особенности деятельности муниципальной полиции в Литовской Республике. Определены основные принципы деятельности муниципальной полиции в Литовской Республике. Проанализированы особенности деятельности муниципальной полиции в Литовской Республике. Также обоснована целесообразность использования опыта деятельности муниципальной полиции Литовской Республики в Украине.

Ключевые слова: муниципальная полиция, деятельность, особенность, опыт, Литовская Республика.

Chumak V.V. Features of municipal police in Lithuania. The basic principles of municipal police in Lithuania. The features of the municipal police in Lithuania.

Indicated that the main priority of the municipal police in foreign countries are: - protection of public order; - Ensuring the security of citizens; - Implementation of the "non-criminal" service. For such services include legal education of the population and help promote various community formation in the fight against crimes, participating in anti-alcohol, anti-drug programs of social movements and so on.

Found that management is carried out by the police authorities Police Department of the Interior Ministry of the Republic of Lithuania and the management of the police station, located in the city (district) police commissioner performs self, who is also the Deputy Police Commissioner. Police Commissioner governments (district) appointed on the proposal of Commissioner of Police Administration of the appropriate level of government (city, county) and endowed with the powers of the head and body of inquiry officer competent to hear cases of administrative offenses.

Emphasized that in foreign countries worked out great experience of creation and functioning of municipal (local) police forces. This experience is very useful for Ukraine in terms of reforming the police.

Emphasized that the tendency to approach (integrating) the world famous national legal systems, which in recent years has become increasingly tangible causes determining directions of reform of the Interior considering how the experience of other countries, including Lithuania, and national legal traditions, mentality and recognized practice developments. Phased reorganization of the Interior Ministry of Ukraine envisages its transformation into a European-style multi agency, which is responsible for the implementation of administrative and regulatory functions in the field of internal (public) safety on the basis bahatoprofilnosti, demilitarization and decentralization reasonable.

It is noted that the experience of the municipal police Lithuania deserves special attention in order to improve performance and further development of the internal affairs of Ukraine.

Keywords: municipal police, activity, feature, experience, Lithuania.

Надійшла до редакції 19.11.2015